

Patrycja Woźniak

Temat: *Chłopcy z Placu Broni*, poszukiwanie wartości i celów (lekcja wprowadzająca – zapoznanie z tematyką utworu Ferenc Molnara)

Scenariusz lekcji dla klasy 5

Cele wynikające z podstawy programowej. Uczeń:

- dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny (I.2.12),
- nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst (I.1.14),
- wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (I.2.2),
- omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1),
- omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu (I.1.5),
- określa tematykę oraz problematykę utworu (I.1.12).
- wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach oraz określa wartości ważne dla bohatera (I. 1.18),
- wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.17),

Metody:

- praca z lekturą,
- problemowa,
- heureka

Formy pracy:

indywidualna, zbiorowa

Pomoce dydaktyczne:

- prace plastyczne dotyczące lektury (UWAGA. Zadaniem domowym uczniów było narysowanie najciekawszych – ich zdaniem – scen z książki Ferenc Molnara)
- magnesy lub taśma klejąca do przyklepienia prac na tablicy
- lektura *Chłopcy z Placu Broni*
- znaczki z flagą jako nagrody za aktywność

Tok lekcji:

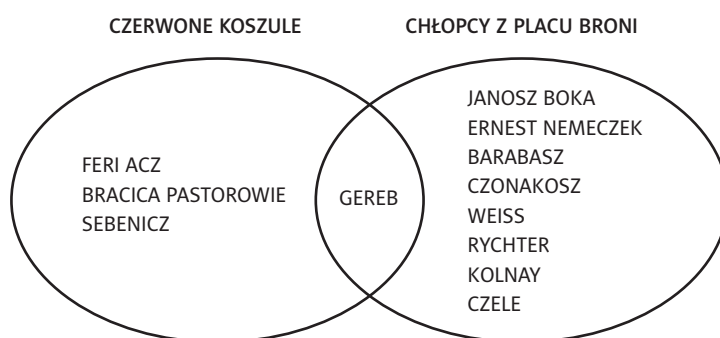
1. Pytania wstępne dotyczące treści lektury: Czy książka się podobała? Czy była trudna w odbiorze? Które fragmenty, sceny i sytuacje były poruszające lub skłoniły do refleksji? Którzy bohaterowie wydali się zajmujący, bliscy, a którzy wywołali złość, irytację albo podziw? Uczniowie wyrażają swobodne, rozbudowane opinie dotyczące lektury. Podczas odpowiedzi mogą się odwołać do własnego rysunku, zaprezentować go (jeśli ktoś zapomniał rysunku, może wykonać scenkę – dramę).

Galeria prac plastycznych uczniów. Prace uczniowie umieszczają na tablicy.

2. Zapisujemy temat: „Galeria: *Chłopcy z Placu Broni*, poszukiwanie wartości i celów”.

3. Ustalamy najważniejsze fakty dotyczące utworu:

- gdzie toczy się akcja? (Węgry, Budapeszt, plac między ulicami Pawła i Marii, Ogród Botaniczny),
- jacy są główni bohaterowie, do jakich dwóch obozów należą? (nauczyciel rysuje na tablicy schemat, na którym dzieci umieszczają imiona bohaterów),
- dlaczego obozy chłopców noszą takie, a nie inne nazwy, co mogą one wyrażać? (*Chłopcy z Placu Broni* – obrońcy placu-ojczyzny, *Czerwone Koszule* – wszyscy noszą czerwone koszule, ponieważ w takiej chodzi przywódca grupy Feri Acz).

Nauczyciel tłumaczy uczniom, dlaczego Gereb znajduje się pośrodku dwóch obozów. Zabawy chłopców były dla nich okazją do nabywania nowych doświadczeń. Był to czas dorastania, kształtowania postaw, charakterów, wartości. Poznawali siebie nawzajem, mierzyli się z własnymi słabościami, sprawdzali własne możliwości i granice. Uczyli się życia. Ich dzieje były nierzadko bardzo burzliwe, np. Gereb, który zdradził Chłopców z Placu Broni, przeszedł na stronę Czerwonych Koszul, jednak zrozumiał swój błąd i próbował się zrehabilitować. W efekcie chłopcy mu przebaczyli i przyjęli do swego grona.

Uczniowie przerysowują schemat do zeszytów.

4. Nauczyciel zadaje pytania analizujące:

Czego dotyczy treść utworu? (Książka Molnara przedstawia losy chłopców, którzy traktują swoje życie, zabawy i obowiązki bardzo poważnie. Plac staje się dla nich ojczyzną, której bronią z niezwykłą odwagą, walecznością i dzielnością. Wykazują się ogromnym bohaterstwem i hartem ducha. Bronią wartości, które uznają za ważne w swoim życiu). Jak myślicie, jakie symbole najlepiej oddałyby charakter obydwu obozów zaprezentowanych w książce?

Sugestie: Przypomnijcie sobie, co pragnęli odzyskać Chłopcy z Placu Broni (flagę czerwono-zieloną) i jakimi narzędziami (bronią) walczyły Czerwone Koszule (tomahawkami – toporkami).

Uczniowie mogą dorysować symbole do schematu.

5. Czy waszym zdaniem tytuł książki Ferenca Molnara jest właściwy? Na co wskazuje? (Tytuł wskazuje na to, co jest najważniejsze w książce, czyli na bohaterów, ich losy i wartości. Nie ma tutaj jednego głównego bohatera, występuje bohater zbiorowy. Dzięki temu narrator ukazuje różne postawy, odśnięcia życie we wspólnocie, w grupie, za którą wszyscy są odpowiedzialni. Podajcie własne propozycje tytułu.

6. Wyjaśnienie znaczenia flagi – symbolu najwyższych wartości, których bronili chłopcy: wolności, niezależności, prawa do posiadania skrawka własnej ziemi do zabaw (życia).

Zachęta dla uczniów: Każdy człowiek ma w swoim życiu jakiś cel, ale aby go osiągnąć, trzeba niejednokrotnie podjąć wiele trudu, wykazać się cierpliwością, wyznaczyć sobie pomniejsze cele. Wszystko to wymaga ogromnej siły ducha, samozaparć i zaangażowania. Myślę, że również w waszym życiu przyjdzie stoczyć wiele bojów, zmagać się z trudnościami i problemami. Zatem pomyślcie, o co możecie zabiegać już w szkole, by dojść do wytyczonych celów (np. o przyjaźnie, oceny, zdobywanie wiedzy, mądrości, umiejętności i nowych doświadczeń).

Na koniec nauczyciel proponuje zabawę w zdobycie flagi. Każdy uczeń, który wykaże się szczególną aktywnością na najbliższych lekcjach związanych z lekturą, otrzyma znaczek z flagą. Ci uczniowie, którzy zdobędą ich 5 (lub ci, którzy zbiorą ich najwięcej), otrzymają oceny celujące. UWAGA. Premiowane będą tylko niebanalne, przemyślane i interesujące wypowiedzi. Mam nadzieję, że będzie ich dużo.

Wzór znaczka:

7. Zadanie domowe:

Zastanów się i krótko napisz (5–6 zdań), co jest celem, wartością w twoim życiu. Czy warto poświęcić temu życie (tak jak to zrobił Nemeček)?

Patrycja Woźniak
Temat: Układanie planu wydarzeń do książki
Ferenc Molnara *Chłopczy z Placu Broni*
Scenariusz lekcji dla klasy 5

Cele wynikające z podstawy programowej. Uczeń:

- opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7),
- tworzy plan odtwórczy tekstu (III.2.3),
- używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej (II.2.3),
- dostosowuje sposób wyrażania do zamierzonego celu wypowiedzi (II.2.7).

Metody:

- praca z lekturą,
- metoda problemowa,
- zajęcia praktyczne

Formy pracy:

zbiorowa, praca w grupach

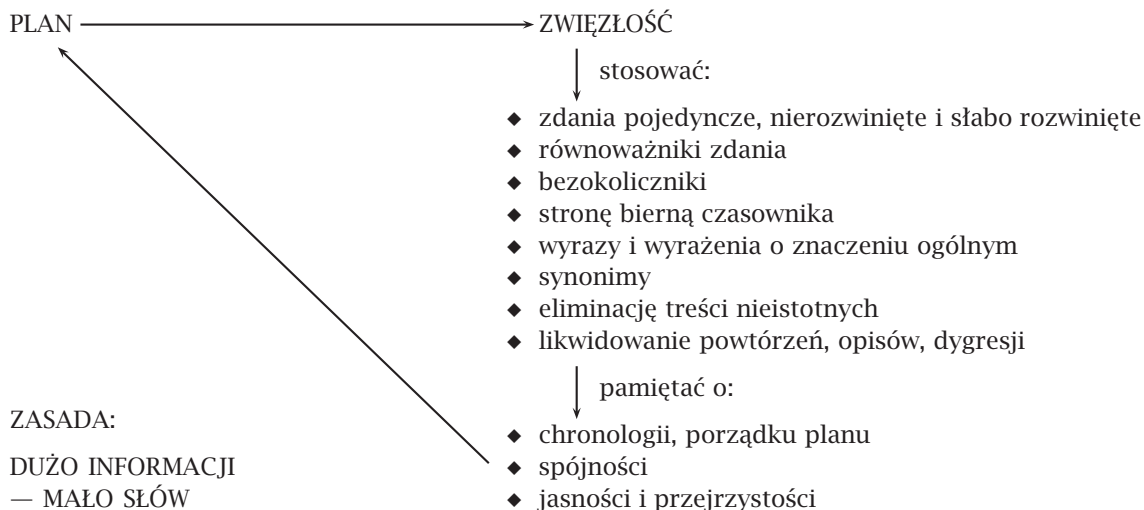
Pomoce dydaktyczne:

- lektura: *Chłopczy z Placu Broni*
- plansza z planem wojennym wykonanym przez Chłopców z Placu Broni (wzór: Ferenc Molnar, *Chłopczy z Placu Broni*, Nasza Księgarnia, Warszawa 1980, s. 77)
- znaczki z flagą jako nagrody za aktywność
- załącznik – fragmenty planu wydarzeń

Tok lekcji:

1. Zapisanie tematu: „Układanie planu wydarzeń do książki Ferenc Molnara *Chłopczy z Placu Broni*”.
2. Wprowadzenie do lekcji: na pewno pamiętacie, że gdy Chłopczy z Placu Broni przygotowywali się do najważniejszego zadania – obrony swojego placu, sporządzili plan wojenny. Nauczyciel przedstawia uczniom planszę z planem wojennym narysowanym przez chłopców.
3. Jak myślicie, w jakim celu tworzy się takie plany – mapy? (Na przykład: aby ustalić strategię; aby niczego nie pominąć nie zapomnieć; aby móc sprawnie i taktycznie się poruszać. W planie uwzględniamy ważne, strategiczne miejsca, dzięki czemu łatwiej się przemieszczać i osiągnąć cel). Można uznać, że podobną funkcję pełni plan wydarzeń do lektury, ponieważ:
  - ma pomóc w sprawnym przypomnieniu sobie treści książki, by następnie móc swobodnie podawać argumenty, wykazać się znajomością treści i zrozumieniem lektury,
  - zaznacza istotne punkty,
  - jest swoistą mapą czy panoramą lektury (schematem),
  - jest jej zarysem,
  - pomaga w zorganizowaniu i uporządkowaniu wiadomości.
4. Czym zatem powinien się charakteryzować taki plan wydarzeń?

Propozycja zapisu:

Uczniowie przerysowują instrukcję konstruowania planu (lub wklejają do zeszytu przygotowane kserokopie).

5. Sporządzanie planu wydarzeń. Nauczyciel dzieli klasę na grupy. Każda otrzymuje kolejne fragmenty planu wydarzeń, na którym ma opracować punkty. UWAGA. Na rozdanych planach (załącznik) chochlik powykradał słowa i zdania, tylko gdzieś tam zostawiając podpowiedzi.

Propozycja uzupełnienia planu:

1. Poznajemy bohaterów książki.
2. Chłopcy z niecierpliwością oczekują końca lekcji.
3. Feri Acz kradnie chorągiew Chłopcóm z Placu Broni.
4. Chłopcy wybierają przywódcę – zwycięża Janosz Boka.
5. Boka, Nemeczek i Czonakosz idą do Ogrodu Botanicznego.
6. Nemeczek i Boka odkrywają zdradę Gereba.
7. Ernest wpada do wody.
8. Czerwone Koszule po dostrzeżeniu kartki zostawionej przez Bokę urządzają pościg za chłopcami.
9. Boka, Nemeczek i Czonakosz chowają się w oranżerii.
10. Ekspedycja kończy się sukcesem.
11. Profesor Rac rozwiązuje Związek Kitowców.
12. Nemeczek podsłuchuje rozmowę Gereba ze Słowakiem.
13. Chłopcy uznali Nemeczka za zdrajcę i wpisują do książki jego nazwisko małymi literami.
14. Czerwone Koszule dostrzegają, że skradziona przez Feriego Acza chorągiew zniknęła.
15. Ernest ujawnia swoją obecność w Botanikum i staje w obronie swoich przyjaciół.
16. Bracia Pastorowie wrzucają chłopca do stawu.
17. Boka wywiesza odezwę.
18. Chłopcy przygotowują się do wojny z Czerwonymi Koszulami.
19. Nemeczek zostaje adiutantem, a jego zdrowie coraz bardziej się pogarsza.
20. Skruszony Gereb prosi Bokę o wybaczenie.
21. Po wizycie ojca Gereba i liście przyniesionym przez Mari Boka przebacza Gerebowi.
22. Pastorowie i Sebenicz wypowiadają wojnę w imieniu Feriego Acza i przepraszają Nemeczka.
23. Boka zmienia plan bojowy.
24. Obie grupy chłopców walczą ze sobą na Placu Broni.
25. Na polu bitwy pojawia się chory Nemeczek i atakuje Feriego Acza.
26. Chłopcy odnoszą zwycięstwo, a Ernest zyskuje miano kapitana.
27. Czerwone Koszule zostają wyrzucone z Ogrodu Botanicznego.
28. Chłopcy z Placu Broni odwiedzają chorego chłopca.
29. Ernest Nemeczek umiera.
30. Boka dowiaduje się o budowie kamienicy na Placu Broni.

6. Wspólne przeredagowanie planu, ewentualne zmiany wprowadzane decyzją całej klasy.

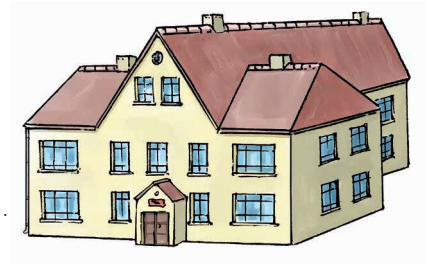
7. Przepisanie planu do zeszytu.

8. Zadanie domowe:

Przygotuj cytaty (fragmenty) dotyczące wyglądu i zachowania poszczególnych bohaterów.

PLAN GRUPY I

1. ....

2. ....

3. ....

4. .... wybierają .....

5. Boka, Nemecek i Czonakosz idą do .....

↓
REZULTAT

6. ....

PLAN GRUPY II

7. ....

8. ....

9. ....

10. ....

11. (Co się stało ze Związkiem Kitowców?) .....

.....

12. ....

PLAN GRUPY III

13. (Za kogo chłopcy uznali Niemeczka?) .....

.....

14. (Co dostrzegają Czerwone Koszule?)

.....

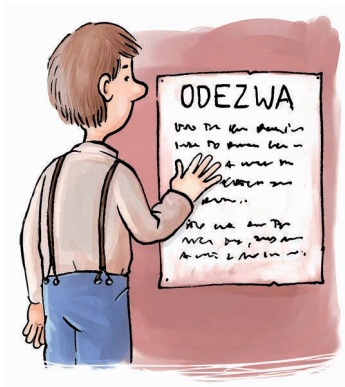
.....

15.....

16.....

17.....

18. Chłopcy przygotowują się do .....

PLAN GRUPY IV

19. (Kim zostaje Nemecek?) .....

.....

20. (Jak się zachował Gereb, gdy zrozumiał swój błąd?) .....

.....

21.....

22.....

23. (Co zmienia Boka?) .....

24.....

PLAN GRUPY V

25. (Kto się pojawia na polu bitwy?) .....

.....

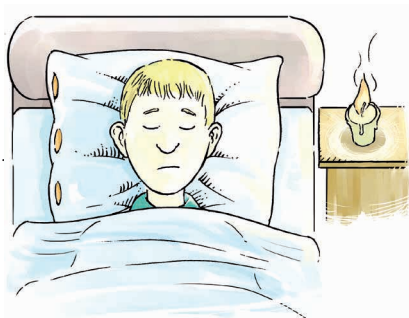
26. ....

27. ....

28. ....

29. ....

30. Boka dowiaduje się, że .....

Patrycja Woźniak

Temat: Ocena postaw i zachowań chłopców z Placu Broni (charakterystyka)

Scenariusz lekcji dla klasy 5

(czas realizacji – 2 godziny lekcyjne)

Cele wynikające z podstawy programowej. Uczeń:

- charakteryzuje bohaterów w czytanych utworach (I.1.9),
- wyraża własny sąd o postaciach (I.1.18),
- wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (I.2.2),
- dokonuje selekcji informacji (III.1.5),
- tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: charakterystyka (III.2.1).

Metody:

- praca z lekturą,
- metoda problemowa,
- burza mózgów
- zajęcia praktyczne

Formy pracy:

zbiorowa, praca w grupach

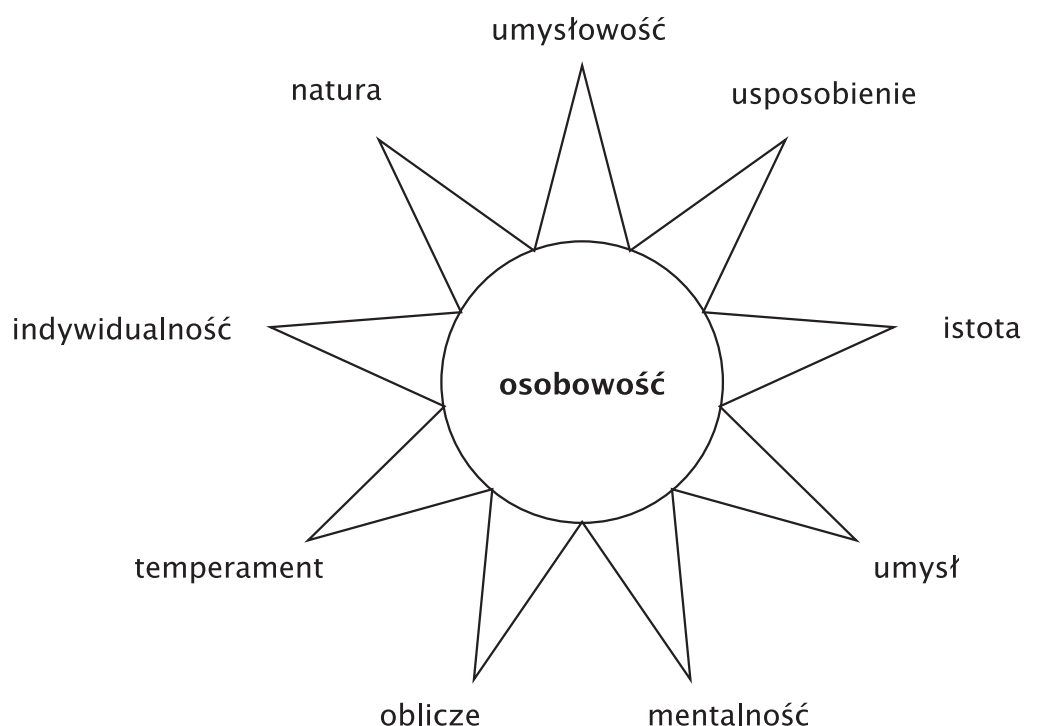
Pomoce dydaktyczne:

- lektura: *Chłopcy z Placu Broni*
- arkusze szarego papieru, pisaki
- znaczki z flagą jako nagrody za aktywność

Tok lekcji:

1. Zapisanie tematu: „Ocena postaw i zachowań chłopców z Placu Broni (charakterystyka)”.

2. Uczniowie metodą burzy mózgów wyjaśniają znaczenie wyrazów: *charakter, charakterystyczny, charakteryzować, charakteryzować się, ucharakteryzować*. Wszystkie propozycje zapisujemy na wykresie w formie słoneczka.

Uczniowie nie powinni mieć problemów z podaniem własnych skojarzeń i wyrazów bliskoznacznych.

W razie wątpliwości można skorzystać ze słownika.

- charakterystyczny – specjalny, specyficzny, swoisty, znamieny, właściwy, szczególny, jednostkowy, indywidualny, odrębny, typowy, reprezentatywny, znany;
- charakteryzować – opisywać, określać, przedstawiać, prezentować, opowiadać, kreować, stanowić;
- charakteryzować się – cechować się, odznaczać się, wyróżniać, znaczyć, zdawać się, mieć to do siebie, że;
- ucharakteryzować – upodobnić się (do kogoś), zmienić wygląd, przebrać się, naśladować, brać za wzór.

3. Nauczyciel prosi o wymienienie bohaterów książki.

FERI ACZ

GEREB

JANOSZ BOKA

BRACIA PASTOROWIE

ERNEST NEMECZEK

SEBENICZ

BARABASZ

CZONAKOSZ

RYCHTER

KOLNAY

CZELE

4. Zadaniem uczniów jest sporządzenie charakterystyki bohaterów książki. Nauczyciel dzieli klasę na 4–5 grup. Każda otrzymuje arkusz szarego papieru i pisaki. Na kartkach można umieścić zarys postaci ucznia, który wykorzystamy jako model przy wykonywaniu zadania.

Polecenia pomocnicze:

- Odszukaj cytaty lub podaj własne wnioski dotyczące wyglądu zewnętrznego, charakteru, postawy i opinii innych postaci o poszczególnych bohaterach.
- Wskaż cechy pozytywne i negatywne chłopców na podstawie ich postaw i zachowań.

I grupa: Ernest Nemecek

II grupa: Janosz Boka

III grupa: Gereb

IV grupa: Feri Acz

V grupa: bracia Pastorowie

5. Uczniowie wpisują na zewnątrz modelu cechy związane z wyglądem, a wewnątrz – związane z charakterem, zachowaniem i postawą bohatera.

ERNEST NEMECZEK:

WYGLĄD ZEWNĘTRZNY

- mały
- jasnowłosy
- podobny z wyglądu do matki
- delikatny
- niepozorny
- mizerny
- niebieskie oczy

CHARAKTER, POSTAWA, ZACHOWANIE

- był człowiekiem honoru
- rzetelnie wypełniał obowiązki szeregowca, był pokorny
- konsekwentnie pozostawał wierny wartościom
- był dumny z placu
- umiał wykazać się odwagą
- w obliczu zagrożenia gotów do oddania życia jak prawdziwy patriota i obrońca ojczyzny
- był dobrym przyjacielem – był lojalny wobec dowódcy
- miał wielkie serce, był prostoduszny, nieco naiwny
- nie bał się konfrontacji z kimś silniejszym od siebie

Propozycje:

BOKA:

- silny, dobrze zbudowany
- pewny siebie, zdecydowany
- „roztropny wódz”, przezorny, przewidyjący
- odważny

- pomysłowy, przedsiębiorczy, rozumny
- dojrzały, odpowiedzialny, prawy, umiejący podtrzymać na duchu i mobilizować
- poważany, szanowany i podziwiany przez pozostałych chłopców
- sprytny,
- mądry,
- czarne oczy,
- niedojrzała twarz,
- spokojny, łagodny głos,
- rozjemca, nie lubił konfliktów,
- władczy,
- ma 14 lat,
- dobry strateg

GEREB:

- początkowo zdradził Chłopców z Placu Broni, ale gdy zrozumiał swój błąd, pełen skruchy przyznał się do winy, przeprosił, zrehabilitował się w czasie bitwy o plac
- pyszny, dumny, zazdrosny
- jest postacią niejednorodną, zmienia się w czasie akcji
- żądny awansu, podziwu
- zbyt pewny siebie i własnych możliwości
- kłótlivy,
- impulsywny,
- zuchwały

FERI ACZ:

- postawny, krzepki, niemal atletyczny
- odważny, zdecydowany, zaciekły
- buńczuczny, skory do zaczepki
- podstępny
- potrafiący przyznać się do porażki, błędu; umiejący przeprosić
- wzbudzał wśród chłopców zarówno strach, jak i podziw
- zawsze nosi czerwoną koszulę,
- wódz bandy z Ogrodu Botanicznego,
- przystojny,
- barczysty,
- brunet,
- ma coś miłego w oczach,
- honorowy

BRACIA PASTOROWIE:

- nieco dziecinni, nieodpowiedzialni
- skorzy do zaczepek, awantur, psikusów (zabrali kulki do gry Niemczkowi)
- pastwili się nad słabszymi
- dbali tylko o własne wygodę i potrzeby
- pod wpływem Feriego przepraszają Niemczka, żałują swoich czynów
- kłótlivi,
- agresywni,
- silni,
- najlepsi biegacze

6. Każda grupa wybiera przedstawiciela, który prezentuje wspólną pracę. W razie potrzeby inni uczniowie uzupełniają wypowiedzi i dokonują oceny bohaterów.

7. Podsumowanie i wnioski – sporządzenie notatki:

Wszyscy bohaterowie książki *Chłopcy z Placu Broni* zasługują na uwagę. Każdy z nich ma indywidualne, charakterystyczne dla siebie cechy. Wspólnie jednak tworzą drużyny, w których dorastają, zmieniają się, kształtują swoje charaktery i postawy, ponadto uczą się prawdziwie, świadomie i odpowiedzialnie żyć. Charakteryzuje ich solidarność.

8. Zadanie domowe:

W notatce lekcyjnej zaznacz wyrazy podkreślone na lekcji i spróbuj zastąpić je wyrazami bliskoznacznymi. Z postaci scharakteryzowanych na lekcji wybierz tę, która jest Ci najbliższa i uzasadnij swój wybór. Napisz charakterystykę tego bohatera wykorzystując informacje zebrane podczas pracy w grupach.